

SPOORZOEKER

DRIEMAANDELIJKS NIEUWSMAGAZINE VAN HET AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS

JAARGANG 4 | NUMMER 1 | APRIL 2010 | AFGIFTEKANTOOR 8400 OOSTENDE
ERKENNINGSNUMMER 708746 | PB-NUMMER 2/111

Agentschap voor
Natuur en Bos

Dossier: Natuur in de stad

Interview met Vlaams
Bouwmeester Marcel Smets

Jaar van de Biodiversiteit:
(W)onderwater

Jeugdbewegingen en groen:
natuur met de papelepel

INTERVIEW MET MARCEL SMETS
Nog even Vlaams Bouwmeester

6

Foto: Wim Hendrix

DOSSIER

Natuur in de stad

9

(W)onderwater	23
Groen Gent ontdekken	25
De JNM, natuur met de papelel	28

Foto: Pieter-Jan D'Hondt

RUBRIEKEN

Spoorzoeker kort	4 en 32
Buiten Adem	31
Fotowedstrijd	18
Natuurtalent: Luc Schuiten	34

Doe mee
met de Spoorzoeker
fotowedstrijd

Met jouw eigen foto van de Vlaamse natuur maak je niet alleen kans op publicatie in Spoorzoeker.

Je kan er ook een exemplaar van het nieuwe ANB-boek mee winnen!

Stuur je digitale foto op minimaal 300 dpi (A3) naar spoorzoeker@vlaanderen.be. De inzendingen moeten de zomer in de kijker zetten.

Kijk voor meer info en voorwaarden op www.natuurenbos.be

Heb jij al natuur geboekt in 2010?

2010 is het Internationale Jaar van de Biodiversiteit. En dat zullen we geweten hebben. Via een amalgaam aan activiteiten proberen verenigingen, overheidsinstellingen en particulieren het belang van biodiversiteit in het licht te stellen. Zo is biodiversiteit het centrale thema van de Week van het Bos editie 2010. En vaart de 20ste editie van de Dag van het Park onder de vlag 't is groen en dichtbij... Biodiversiteit is immers geen ver-van-mijn-bed verhaal. Neen, zeker in sterk verstedelijkte regio's als Vlaanderen vinden we een aanzienlijk deel van de biodiversiteit niet alleen in robuuste netwerken van natuur- en bosgebieden. Biodiversiteit schuilt in elke hoek. In plantsoenen, grasperken, parken, tuinen, wegbermen, bloembakken, nestkasten ... zelfs in onze huizen. Eind mei zal een record aantal gemeenten en organisaties het belang van groen in de buurt op de kaart zetten met honderden activiteiten. Hou de agenda's in de gaten, want er is veel natuur voor jou geboekt in 2010.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft ook letterlijk natuur geboekt voor jou. Eén jaar lang zonden we fotograaf Tom Linster de Vlaamse natuur in. De oogst aan fotomateriaal is rondt indrukwekkend. Zo indrukwekkend dat we een twintigtal Vlaamse auteurs vroegen een reflectie te schrijven bij een selectie van beelden. En ook deze oogst is er eentje om vingers en duimen bij af te likken. Alle beelden en teksten hebben we voor u geboekt in 'Meer, beter, samen. Onze natuur in beeld'. Een echt hebbeding in dit Internationale Jaar van de Biodiversiteit. De verwondering om al dit moois inspireerde ook gewone Vlamingen, die in het klavier klommen om hun persoonlijke reflecties neer te schrijven. De laureaten publiceren we hiernaast. Dit bevestigt dat cultuur en natuur een perfect huwelijk kunnen vormen en de moeite lonen om ook door jou geboekt te worden in 2010.

Geniet ondertussen alvast van deze Spoorzoeker met een dossier over groen in de stad. We hopen dat het jou zin mag geven om op stap te gaan op zoek naar het antwoord op de vraag 't is groen en dichtbij...

Marleen Evenepoel

Administrateur-generaal
Agentschap voor Natuur en Bos

noch mossel noch vis
nee
niet echt zee
ook nauwelijks land
zo
bont besluiteloos
verzand

Wouter Cochie

Hoog daarboven
is er iets
bos van loven
lovend bos
zonder bomen
zie ik niets

Mark Van de Leest

Zelfs op de achtergrond
schitter jij meer
dan zij, die alle aandacht opeisen

Antony Samson

Zoektocht naar een winterbuffet
grijze rabau, klumpke of kiliaan
de vrieskou brengt appelsorbet
in feestkledij schuif ik gretig aan

Koen Verschueren

Foto's: Tom Linster

Nog meer wonderen van onze Vlaamse natuur vindt u op www.natuurenbos.be
of in het gloednieuwe boek 'Meer Beter Samen. Onze natuur in beeld.',
met bijdragen van Benno Barnard, Diane Broeckhoven, Saskia de Coster,
Geert De Kockere, Luuk Gruwez, Pol Hoste, Bart Koubaa, Bob Mendes,
Bart Moeyaert, Jeroen Theunissen, Geert van Istendael, Monika van Paemel,
Christophe Vekeman, Annelies Verbeke, Dimitri Verhulst, Vitali en Erik Vlamincx.

Europese steun voor Visbeek en Abeek

Vlaanderen heeft er twee nieuwe LIFE+-projecten bij. Met de financiële steun van Europa kan Natuurpunt het herstel van Europees beschermde habitats en soorten aanpakken in zowel de Visbeek als de Abeek. De projecten overspannen samen een oppervlakte van meer dan 160 hectare. Het project rond de Visbeek in de Antwerpse Kempen heeft als doel het kleinschalige beekdallandschap met zijn blauwgraslanden, heiden en vennen in de natuurgebieden Visbeek-Kindernouw en de Schrieken te herstellen. In het Life-project rond de Limburgse Abeek staan de broekbossen en het trilveen centraal. Ook het natuurgebied Sint-Maartensheide krijgt in dit project een make-over.

Via Life+, het vroegere Life-Natuurfonds, trekt Europa middelen uit om de ontwikkeling van de Europese Natura 2000-gebieden te ondersteunen. Het geld gaat naar projecten die als voorbeeld kunnen dienen voor het Europese natuurbeleid.

Meer info: www.natuurenbos.be, www.natuurpunt.be/life

Foto Bart Vanmeuwenehuysse

Kleiputtengebied wordt natuurparel

De Vlaamse natuur heeft een onlosmakelijke link met het historisch erfgoed van onze streken. Ook in het oude kleiputtengebied Kooldries-Hoofswear in Brecht is dat het geval. Rond de kleiputten, die al een hele tijd niet meer geëxploiteerd worden, ontwikkelde zich in de loop der jaren een mozaïek van vijvers, heide, wilgenstruweel en bos. De onderliggende kleilaag geeft dit natuurgebied een dynamiek van uitdrogen en vernatten, waardoor het unieke planten en dieren herbergt.

Het rijke plassengebied werkt als een magneet op (water)vogels allerhande. Zo zoeken tal van eenden, dodaars, specht, boomklever, wielewaal, boomvalk en ijsvogel hun toevlucht op de kleiputten of in de populieraanplant.

Kooldries-Hoofswear wordt gezamenlijk beheerd door Natuurpunt en het ANB. Samen zorgen ze ervoor dat dit unieke, Europees beschermde stuk natuur bewaard blijft, en dat de vele zeldzame dieren en planten de kans krijgen om te ontwikkelen. Ze maken bijvoorbeeld de oevers van de plassen vrij, zodat pioniersplanten als de zeldzame ronde zonnedauw opnieuw voet aan de grond kunnen krijgen.

Op 14 maart werden de wandelpaden van het fonkelnieuwe Kooldries-Hoofswear feestelijk ingewandeld. Voor deze opening hebben de gemeente Brecht, het Regionaal Landschap De Voorkempen, Natuurpunt en het ANB de handen in elkaar geslagen.

Meer info: www.natuurenbos.be, www.antwerpennoord.be

Koepels voor Natuurstudie vieren succes

Dit voorjaar hielden de Koepels voor Natuurstudie in Limburg (LIKONA), Antwerpen (ANKONA) en Vlaams-Brabant (BRAKONA) naar jaarlijkse gewoonte een contactdag. Heel wat natuurliefhebbers tekenden present. Ook de West-Vlaamse Natuurstudiedag, die plaatsvond op 6 maart, was een succes. De Koepels voor Natuurstudie verenigen iedereen die interesse heeft voor en zich bezighoudt met natuurstudie. De contactdagen gingen dieper in op Countdown 2010 en hoe de achteruitgang van de biodiversiteit in Vlaanderen kan gestopt worden. Deelnemers konden workshops volgen, lezingen bijwonen en info- en boekenstands van (natuur)verenigingen bezoeken.

Meer info: www.limburg.be/likona, www.brakona.be, www.ankona.be

Foto: Marc Schepers

Foto: Natuurpunt

Oudste duinen als herboren

In het natuurreservaat Cabour in Adinkerke worden de oudste duinen van onze kust in ere hersteld. Dat was dringend nodig, want de oorspronkelijke planten van dit vijfduizend jaar oude dungebied waren in de loop der jaren helemaal overwoekerd. En die plantengroei in Cabour is precies het koesteren waard. Doordat de bodem doorheen de eeuwen ontkalkte, gedijen hier soorten die je nergens anders in de streek vindt. Het ANB en de Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht (de eigenaar van Cabour) verwijderden dit voorjaar woekerende populieren en esdoorns. Zo rijst straks in Cabour opnieuw een afwisselend duinlandschap op, waar de typische duinbewoners weer helemaal thuis zijn.

De Cabourduinen maakt deel uit van het 640 hectare groot Vlaams Natuurreservaat De Duinen en Bossen van De Panne, het tweede grootste reservaat van Vlaanderen. Sinds 2005 is het ANB verantwoordelijk voor het beheer van deze bijzondere erfenis van de zee.

Meer info: info@iwva.be, www.natuurenbos.be (rubriek Domeinen)

Foto: Inverde

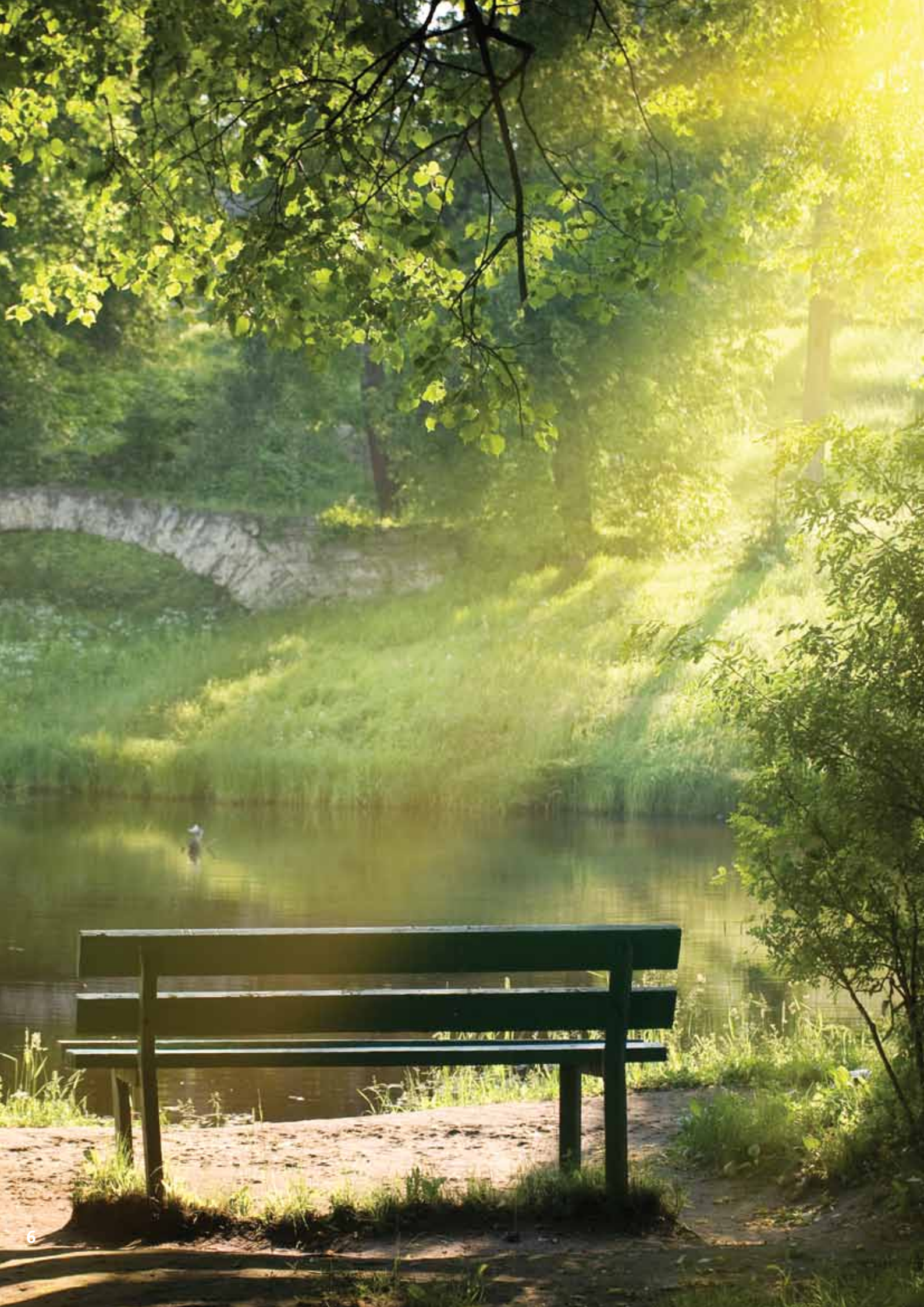
Bosbeheer in de Argonne

In de Franse regio's Lorraine en Champagne-Ardenne strekt zich het prachtige massief uit van het Forêt d'Argonne. Van 3 tot en met 5 mei kan je er samen met Inverde het boscomplex La Haie Guérin bezoeken. Heb je al wat basis-kennis over bosbeheer? Wil je graag de visie van onze zuiderburen op bosbouw kennen? Reis met Inverde mee naar de Argonne. Prijs: 350 euro per persoon, inclusief twee overnachtingen, ontbijt, middag- en avondmaal, de busreis heen en terug vanuit Brussel en alle bezoeken ter plaatse.

Meer info: www.inverde.be

Foto: Marc Leten

"Nature rules in de steden van morgen"

Landschap als ruimtelijke logica

N

atuurlijk wil iedereen meer groen in de stad. Maar dat gaat verder dan het stadspark, meent Vlaams Bouwmeester Marcel Smets. "De natuur is veel meer dan een opsmuk voor een stedelijke omgeving. Haar betekenis is veel fundamenteeler: lang geleden bepaalde ze al waar onze voorouders zich vestigden. En de kracht van de natuur groeit: natuur is niet langer diegene die ingenomen wordt, maar zij die verovert." Een interview met uittredend Vlaams Bouwmeester Marcel Smets.

Foto: Wim Hendrix

De Vlaamse Regering riep in 1999 de Vlaams Bouwmeester in het leven om te waken over de architecturale kwaliteit in Vlaanderen. bOb Van Reeth werd aangesteld als eerste Vlaams Bouwmeester, in 2005 nam huidig Vlaams Bouwmeester, **Marcel Smets**, de fakkel over. Smets, wiens

roots in de stedenbouwkunde liggen, heeft een eigen en aparte kijk op wat natuur kan betekenen voor de architectuur van de toekomst. "Landschap wordt het uitgangspunt voor architectuur, terwijl het landschap nu vaak als restruimte wordt behandeld."

Mijnheer Smets, uw vijfjarige ambts-termijn als Vlaams Bouwmeester loopt dit jaar ten einde. Tegelijk viert de Bouwmeester als instituut zijn tiende verjaardag. Hoe tevreden bent u over wat er in die periode is verwezenlijkt?

"Ik ben tevreden omdat we ontegensprekelijk iets bereikt hebben. Het Vlaams Bouwmeesterschap heeft school gemaakt.

De selectieprocedure van de Open Oproep - waarbij overheden zich door de Vlaamse Bouwmeester laten bijstaan om een architect te vinden voor hun bouwproject - heeft heel wat opmerkelijke projecten opgeleverd. Architectenbureaus kregen kansen en lokale besturen legden kwaliteit in hun bouwprojecten. Anderzijds besef ik dat we, zeker in the long run, nog een weg moeten afleggen. Van in het begin is het een van de streefdoelen van de Vlaams Bouwmeester geweest om werk te maken van de architectuurreflex: het idee dat iedere politieke beslissing ook een ruimtelijke beslissing inhoudt. Die reflex moet leiden tot een beleid dat niet vertrekt vanuit specifieke sectoren, maar dat de verschillende sectoren met elkaar verbindt. Het goede nieuws is dat die reflex langzaam ingang vindt: in meer en meer dossiers buigen verschillende sectoren zich samen over een project. Zoiets lukt overigens niet zonder een goede ontwerper die zijn blik niet richt op de sector 'natuur' of 'wegenbouw' afzonderlijk, maar die probeert die sectoren te verenigen vanuit een geïntegreerd perspectief."

"Belangrijk, ook bij projecten rond groene steden, is dat alle betrokkenen van bij het begin hun ambities in het project kunnen steken. In dat hele proces speelt de Bouw-

meester zijn rol: die van de bewaker van de beeldkwaliteit, die er mee voor zorgt dat de dromen worden waargemaakt en verzoend. Lukt dat, dan zijn we tevreden. Nu zijn er nogal wat procedures die het moeilijk maken. Het heeft geen zin om een dossier zoveel stappen te laten doorlopen dat je op het einde niet meer overhoudt dan een flauw afkooksel van wat initieel bedoeld was. Tot een echte kentering in de manier van werken heeft de architectuurreflex dus nog niet geleid: het beleid is nog steeds te zeer in sectoren verdeeld en op sectoren gericht."

In welke mate speelt het aspect 'natuur' mee in het bewaken van de beeldkwaliteit?

"In toenemende mate. Al denk ik dat het in Vlaanderen beter is om over 'open ruimte' en 'landschap' te spreken. De vermenging tussen dat open gebied en de bebouwing is in Vlaanderen zeer groot. Dat betekent dat je eigenlijk geen stedelijk project kan opzetten zonder rekening te houden met de open ruimte. Wij moeten fundamenteel beseffen dat het oorspronkelijk de natuur was die onze maatschappij en de stedelijke structuur vorm heeft gegeven. Wie

goed kijkt, merkt dat de grote structuren in onze omgeving allemaal een natuurlijke oorsprong hebben: verschillen in het reliëf, rivieren, bekenstelsels, overstromingsgebieden ... Tot voor de Tweede Wereldoorlog werden die principes gerespecteerd door bouwkundigen. Sinds de technieken geëvolueerd zijn, denken we dat we de natuur kunnen tarten - zowat het domste wat je kan doen - en wordt er toch volop gebouwd in bijvoorbeeld overstromingsgebieden.”

“Mee dankzij de klimaatcrisis hoop ik dat men stilaan gaat beseffen dat verstandig bouwen ook zoeken is naar synergie met de natuur. De natuur drukt eigenlijk voortdurend haar stempel op elk gebied, ook op stedelijke gebieden.”

Kunt u een voorbeeld geven van een slim inrichtingsproject dat de natuur als ordenend principe respecteert?

“Het structuurplan van de stad Antwerpen dat door Secchi en Viganò (Italiaans ontwerpersduo, red.) is gemaakt, vertrekt van wat zij blauwe logica's noemen: de nabijheid van de Schelde, de posities van waterlopen, van vroegere vlieten, van laaggelegen overstromingsgebieden, en hoe die uiteindelijk de structuur van de Antwerpse agglomeratie bepalen. Vaak komt het er op aan tegenover elkaar staande aanspraken te verzoenen. In Vlaanderen speelt uiteraard de spanning tussen verstedelijking en natuur sterk. Ik denk bijvoorbeeld aan een gepland bedrijventerrein bij Aalst, dat binnenkort een nieuw gezicht krijgt en waarvoor de Bouwmeester een Open Oproep organiseerde. Enerzijds heeft dit gebied een uitstekende ligging voor bedrijven: het is zeer goed ontsloten via de nabije Ring die zo naar de E40 leidt. Maar tegelijk is dit een mooi open landschap op de stadsgrens van Aalst, en daar zijn ook kansen mee gemoeid. Die twee moet je aan elkaar zien te koppelen. Dat kan alleen door een landschapsarchitectuur die respecteert dat de natuurlijke footprint richtinggevend is. Een nieuw bedrijventerrein wordt op die manier een groene vinger naar en vanuit de stad, waarin er, naast ruimte voor bedrijvigheid, ook veel plaats is voor groen, voor veilig (fiets)verkeer en voor tal van andere maatschappelijke functies.”

Natuur is een leidend principe voor de architectuur, zegt u. Omgekeerd: wat kan architectuur betekenen voor de natuur?

“De druk op de natuur en de biodiversiteit is in een verstedelijkte en geïndustrialiseerde regio als Vlaanderen erg groot. Onze echte natuurgebieden zijn zeldzaam, en op zowat alle andere plaatsen staat de biodiversiteit onder druk. Het is onder andere de taak van de architectuur ervoor te zorgen dat die druk op een juiste manier gekanaliseerd wordt en er een zekere harmonie tussen mens en natuur ontstaat. Terugkomend op het voorbeeld van het industriepark gaat dat bijvoorbeeld over de balans tussen natuurbehoud en tewerkstelling.”

“De Vlaams Bouwmeester wordt meer en meer geconsulteerd bij projecten in de open ruimte, en dat is een goede zaak. Maar architectuur wordt vaak eenduidig gekoppeld aan bebouwing, en in de natuursector klinkt dat vaak als een bedreiging. Onterecht, want juist in het creëren van harmonie heeft de architectuur een meerwaarde. Ik denk dat samenwerken, zoals bijvoorbeeld al gebeurd is bij de uitbreiding van Het Zwin en de inrichting van de Merode, veel kan opleveren, bijvoorbeeld voor de beleving van gebieden.”

Het groen stedengewest is een van de ambitieuze doelstellingen van het Vlaanderen in Actieplan. Is dat ook een project waar de Bouwmeester aan kan bijdragen?

“Ik hoop alleszins dat mijn opvolger daar de kans toe krijgt. Hoewel ik meen dat er nog heel wat denkwerk moet verricht worden om uit te maken wat het groen stedengewest nu eigenlijk inhoudt. Dat vraagt zowel de nodige reflectie als de juiste ontwerpers. In het groene gewest handelt het niet om één project. Ik zie het meer als een reflex, die ertoe zal leiden dat vele fragmenten uiteindelijk een geheel vormen: een nieuw soort stedelijkheid.”

“Belangrijk is dat we ons niet teveel laten leiden door het afbakenen van de natuur. Dat zou betekenen dat de natuur een achterliggende positie krijgt ten opzichte van de bebouwing. Ik geloof veel meer in synergieën, in bebouwing en natuur die samen een rijkere leefomgeving maken. Om dat

nog verder door te trekken, is er een mentaliteitswijziging nodig. We komen uit een traditie waarin het er op neerkwam ervoor te zorgen dat de natuur niet aangetast werd. We moeten nu evolueren naar het besef dat de natuur niet diegene is die ingenomen wordt, maar diegene die veroverd. In de steden van morgen zal de natuur als ordenend principe een hoofdrol spelen. “

Dossier

Natuur in de stad

Groen geeft steden vleugels	10
Citytrikken voor planten en dieren	13
Grijs kleurt groen	15

Groen geeft steden vleugels

Waarom we werken aan groene steden

Groen is beter, groen is best: zo eenvoudig lijkt het wel. Groen is prima voor het imago van de stad, een opsteker voor het woon- en leefgenot van de bewoners én een uitstekende investering voor de economie. Redenen te over dus om van de Vlaamse steden groene metropolen te maken.

Mooi om zien, prettig om leven

Groene steden zijn leefbare steden. Of het nu stadsparken zijn, daktuinen, groene gevels, alleenstaande bomen of volwaardige groene assen: een stad met of zonder groen betekent een wereld van verschil. Groene steden ademen rust, pit en karakter uit en zijn fijn om in te wonen, werken en ontspannen. Maar groen is niet alleen mooi om te zien, het heeft ook een sociale functie. Buurtparken en groen ingerichte (speel)pleinen zijn ontmoetingsplekken bij uitstek. Buurtbewoners trekken ernaartoe voor een

babbel, kinderen komen er ravotten en koprollen, jong en oud treffen er elkaar voor een spelletje voetbal of petanque. Ook samen met de burens werken aan meer groen in de woonomgeving, versterkt het buurtgevoel en brengt mensen bij elkaar.

Vitamine G

Natuur is meer dan een luxeproduct, het is een van de sleutels tot een goede gezondheid. "Mensen met een groene woonomgeving voelen zich gezonder. Dat niet alleen:

ze zijn ook gezonder, want ze bezoeken minder vaak de huisarts voor bijvoorbeeld depressie, diabetes of duizeligheid. Bij het inrichten van wijken en steden zou er dus meer aandacht moeten zijn voor groen." Tot dat besluit kwam het Nederlandse onderzoeksprogramma Vitamine G, dat scherp stelde op de relatie tussen groen en gezondheid en begin dit jaar werd afgerond.

De gezondheidseffecten van groen zijn legio. Zo neemt de aanwezigheid van groen spanningen weg en verlaagt het de stress. Kinderen spelen vaker buiten als er groen

in de omgeving is: dat verlaagt het risico op overgewicht en ADHD, en is goed voor hun sociale ontwikkeling. Slim ingerichte groene wijken zorgen ervoor dat bewoners meer bewegen, wat vanzelfsprekend goed is voor hun fysieke conditie. Studies tonen aan dat zelfs alleen het uitzicht op groen mensen beter maakt en zieken sneller doet genezen.

Een beter leefmilieu

Dat groen in de stad bijdraagt tot een beter leefmilieu, is een open deur. In de eerste plaats hebben bomen en planten een filterende werking op fijn stof, zodat ze de luchtkwaliteit in steden verbeteren. Belangrijk voor de steden van morgen is bovendien dat groen in de stad dé manier bij uitstek is om de opwarming van het klimaat te trotseren. Groen zorgt niet alleen voor instant verkoeling, denk maar aan de deugddoende schaduw van

een grote boom op hete dagen. Het mildert ook de globale temperatuur in de stad, waardoor het op extreem warme (en koude) dagen draaglijker wordt.

Ook voor de water- en energiehuishouding van de stad is groen een pluspunt. Planten op muren en daken verbeteren de isolatie van gebouwen en temperen het energieverbruik door verwarming en airco's. En een groene omgeving verhoogt de capaciteit om water te bergen, wat in tijden van extreme neerslag mooi meegenomen is. Ook voor de natuur zelf is stadsgroen van betekenis. Vogels en andere dieren vinden er onderdak. Steden ontwikkelen zelfs een heel eigen biodiversiteit.

Groene loper

Hoe groen ze ook is, een stad blijft altijd een stad. Daarom zoeken stadsbewoners in hun vrije tijd graag de stadsrand of de buiten op. Ideaal is het als stadsgroen rimpeloos overgaat in de natuur-, landbouw- of recreatiegebieden rond de stad. Bewoners van de stad hebben dan als het ware een groene loper waarlangs ze zo het buitengebied in kunnen: om te wandelen, te joggen, te fietsen, paard te rijden, te skaten ... Routes en paden worden zo vloeiende linten waar het - zelfs in het kleine Vlaanderen - eindeloos wandelen of fietsen is. Groene routes maken het landschap mooier en zijn een goeie remedie tegen versnippering en verrommeling.

Foto: Greet Tjckens

Het nieuwe goud

Last but not least bieden groene steden en fraaie stadsranden ook economisch gezien een bonus. Groen in de directe en verdere omgeving verhoogt de waarde van vastgoed. Ook op een andere schaal werkt het zo: een groene leef- en werkomgeving is voor velen doorslaggevend bij de keuze van een (nieuwe) job. Investeerders houden daar meer en meer rekening mee. Zeker voor kennis- en internationale bedrijven maakt een groene omgeving dus deel uit van een goed vestigingsklimaat. Dat de economische waardering van een gebied toeneemt met de kwaliteit van de omgeving, is een van de accenten in de Strategie van Lissabon en de Göteborg-doelstellingen van de Europese Unie. Europa ziet in een attractieve omgeving zelfs een manier om het concurrentievermogen van steden en regio's te verhogen. Groen: het wordt bijna het nieuwe goud voor een hedendaagse stad.

Vlaanderen neemt zich dan ook voor om te investeren in slimme, duurzame energie en zich te profileren als een groen netwerk van steden. Het groene stedengewest is een van de speerpunten van het Vlaanderen in Actieplan (ViA).

Het ANB in de stad: samen werken aan mooie en kleurrijke steden

Het ANB werpt haar gewicht in de schaal om Vlaanderen als groene stedengewest op de internationale kaart te zetten. Dat doet ze door de komende jaren extra werk te maken van een natuur-, bos- en groenbeleid in de stad. Met 'het ANB in de stad' formuleert ze vijf sporen om haar beleid toe te spitsen op stedelijke gebieden.

Filiep Cardoen van het ANB: "We streven naar steden waar iedereen zijn eigen groene plek vindt, en die ook mee kan uitdenken en creëren. Door te werken aan groene steden wil het ANB tegelijk inspelen op de uitdagingen van vandaag en morgen, denk maar aan gezondheid, energie en klimaat, ruimte ... In een regio als Vlaanderen is bijna nergens echt een lijn te trekken tussen stad en platteland: we zijn eigenlijk een netwerk van steden en kleine stedelijke gebieden. De overgangsgebieden tussen stad en buiten en de stadsranden vragen dan ook bijzondere aandacht. We zullen eerst inzetten op groene centrumsteden en de Vlaamse Ruit: dat is het meest dringend én efficiënt. We zien Vlaanderen als de uitgelezen regio om met groenestadsconcepten te experimenteren, en we willen ons zo ook internationaal profileren."

"Fundamenteel is dat het ANB in de stad een andere soort partner is dan in het buitengebied. In de stad zullen we vooral responsabiliseren, stimuleren, informeren, sensibiliseren, en minder zelf realiseren. Je kan het zo zien: we nodigen onze partners uit om op maat van het gebied en de vragen van de gebruikers samen te werken aan mooie en kleurrijke steden."

Niet toevallig staat op 30 mei de twintigste Dag van het Park helemaal in het teken van groen in je buurt. De lens wordt niet alleen scherp gesteld op parken, maar ook groendaken, muurvegetatie, gevelbegroeiing, natuur in en rond de stad... komen ruimschoots aan bod. Meer info op www.dagvanhetpark.be

Citytripp voor planten en dieren

Vlaanderen verstedelijkt in snel tempo. Daardoor slinkt de natuurlijke habitat van heel wat planten en dieren. Tenminste, zo lijkt het, want sommige van die soorten passen zich aan en overleven met gemak in de dorps- en stadscentra. Dat gaat zelfs vrij gemakkelijk als ze er elementen vinden die op hun natuurlijke leefwereld lijken.

Muurvaren

Misschien staat er bij jou in het dorp ook wel een oude kerkhofmuur. Of een historisch gebouw, opgetrokken met kalkmortel. Een ware feestdis voor de muurvaren: in de kleine spleten tussen de stenen vinden de varensporten genoeg voedsel om te ontkiemen.

Hertshoornweegbree is nog zo'n avonturier die almaar vaker zijn koffers pakt richting stadscentrum. Deze zoutminnende kustplant kiest onze steden als nieuwe hometown omdat het strooizout de dorps- en stadsbodem erg doet gelijken op die van zijn oorspronkelijke habitat.

Gierzwaluw

Steile rotswanden aan de kust of in de bergen, vol gaten en spleten: dat is de natuurlijke leefomgeving van de gierzwaluw. Want het zijn echte holenbroeders. Met wat dich-

terlijke vrijheid zien sommige gierzwaluwen de gebouwen in dorpen en steden als rotswanden.

Voor al in oudere gebouwen zijn er scheuren en gaten waarin hun zwaluwnest perfect past. Op de grond komen ze redelijk onhandig voor de dag, maar in de lucht zijn het behendige vliegeniers die vlot laveren tussen de stadsobstakels.

Merel

In 1842 schreef baron Edmond de Selys Longchamps het eerste naslagwerk over de Belgische fauna. Daarin typeerde hij de merel als een schuwe bosvogel. Maar ... aan die reputatie heeft de merel intussen flink gewerkt. Nu is het een onverschrokken 'stadsmus'. In parken en (stads)tuintjes wipt de merel vrolijk rond, tot op een paar meter van zijn menselijke medebewoners. Daar krijgt hij gezelschap van bijvoorbeeld

de Turkse tortel - de ietwat kleine, grijze 'tuinduif'. Die is in de jaren 1950 op eigen houtje uit Zuid-Oost-Europa vertrokken en hier neergestreken. Onze tuinen en parken leenden zich optimaal voor zijn natuurlijke gebiedsuitbreiding.

Vos

Moet je naar de Engelse countryside om een vos te kunnen zien? Neen, het stadscentrum van Gent of Brussel biedt evenveel kansen. Want deze sluwe dieren passen zich perfect aan, en trekken almaar vaker uit buitengebieden en groene stroken naar de stadscentra. Daar maken ze holen langs spoorlijnen, in verlaten fabrieksgebouwen of in parken.

Vossen voeden zich met ratten en muizen. Als 'stadsbewoner' worden ze gemiddeld twintig maanden oud: hun grootste vijand is het verkeer. Door permanent onderzoek

op stadsvossen blijkt dat ze kerngezond zijn: ze dragen geen enkele ziekte (bijvoorbeeld schurft) die hun traditioneel toegedicht wordt. Hun populaties in de steden zijn al vier tot vijf jaar stabiel.

Gewone dwergvleermuis

Loop je 's zomers bij valavond over de Antwerpse Meir? Dan is de kans groot dat je de gewone dwergvleermuis ziet. Waarschijnlijk rond het schijnsel van de straatlantaarns, in scheervlucht achter een heerlijke, vliegende insectenmaaltijd. Andere vleermuisensoorten kunnen zo niet overleven, want die zijn lichtschuw.

Buikje rond gegeten? Dan gaat de gewone dwergvleermuis wat hangen uitrusten in een van de stadsgevels die wel ergens een spleet of gat vertonen. Veel hoeft dat niet te zijn, want hij past in een luciferdoosje! Op het einde van de paartijd komen de wijfjes met vijftig tot honderd samen in een holle ruimte. Daar worden dan de jongen geboren, waarna de mama's in groepjes op jacht gaan.

Lichte korstmosuil

Loop je langs een oude gevel of een bejaard dak? Kijk dan eens goed: de kans is groot dat je witte of gele ringen op de pannen, lei-

en of stenen ontdekt. Dat is een soort korstmos, gevormd door de symbiose tussen algen en schimmels. Dé plat préféré voor de rupsen van de lichte korstmosuil – geen uil, wel een nachtvlinder.

In Vlaanderen leven ongeveer 2000 soorten nachtvinders of motten. Amper een vijftal soorten hebben het als textielterrorist op je kleren gemunt, de rest doet zich te goed aan planten. Zo ook de lichte korstmosuil. Die eet zich rond aan de korstmossen, vormt dan een pop en kruipt er na een paar dagen uit als wit/grijs motje van maximaal anderhalve centimeter groot. Je ziet ze daarna vaak op vitrines en ramen zitten.

Leestip: Stadsplanten, veldgids voor de stad

De Nederlander Ton Denters schreef een handige 'veldgids' waarmee je in het stadscentrum op zoek kunt naar specifieke planten. Het boek is uitgegeven bij Fontaine Uitgevers (ISBN: 9059560752).

Grijs kleurt groen

Stedelijk groen is niet onder één hoed te vangen. Avontuurlijke speelruigtes, lieflijke pocketparken, heringerichte kerkhoven, fraaie voortuinen ...: er zijn duizenden manieren en initiatieven om stad, gemeente of dorp op te groenen. Waar in Vlaanderen kleurt grijs groen?

Oude kerkhoven als groene oase

De oude begraafplaats in Mol-centrum, bijna een hectare groot, ligt er al sinds de jaren 1970 verloederd bij. Het kerkhof is sinds de opening van een nieuwe begraafplaats niet meer in gebruik. Het gemeentebestuur van Mol vatte het plan op om de begraafplaats met respect voor het verleden om te vormen tot een wandelgebied waar ook kinderen kunnen spelen. "Voor een glijbaan of een wip is er geen plaats. Die zouden op een site als deze misstaan", legt **Luc De Bie** van de gemeente Mol uit. "We willen immers nog altijd het serene van de plaats bewaren. Maar de kinderen krijgen wel een eigen hoek met

een wilde tuin en veel bloemen. En er komen speeltuigen waar ze hun zintuigen volop kunnen gebruiken." Zestig historisch waardevolle graven en een tachtigtal andere zullen in het park opgaan. De namen van de overledenen waarvan de grafzerken wel verdwijnen, worden op een herdenkingsmuur geplaatst. Zo blijft er toch een plaats voor de nabestaanden om afscheid te nemen. Tussen al het groen komen er heuvels om het zicht te breken en een bloementuin. De eerste werkzaamheden starten in het najaar van 2010.

Foto: gemeente Mol

Ook andere steden besteden meer aandacht aan groen op kerkhoven: op het Kerkhof Hogerlucht in Ronse mogen de heide en de heischrale graslanden rustig hun gang gaan. Het kerkhof herbergt een zeldzaam pareltje natuurschoon, dat de stad er met een aangepast beheer in stand

wil houden. Ook de stad Antwerpen ziet de groene meerwaarde van oude kerkhoven en vatte het plan op om er een aantal herin te richten.

Meer info: luc.debie@mol.be

Foto: Marc Batsleer

Speelruigte in hartje Gent

De stad kan soms een jungle zijn. En dat neem je in Gent het beste letterlijk: in Sint-Amandsberg, op enkele minuten van het drukke Dampoort, kunnen kinderen in het nieuwe natuurrijke en ruige gebied Prettige Wildernis naar hartenlust spelen en ravotten. Je waant je zo in het Amazonewoud ...

De Speelkaart Gent brengt de 119 speelterreinen die de Stad Gent onderhoudt in kaart. Voor elk terrein is met pictogrammen aangegeven wat je er aantreft: speeltoestellen, voetbaldoeltjes, een zandbak, een basket- of petanqueveldje, mogelijkheid tot barbecueën ... Aan te vragen via jeugddienst@gent.be

Brussel te lijf met mes en vork

Ann van de Vyvere, bezielster van het project Eetbaar Brussel, zet de stadsnatuur wel op een heel speciale manier in de kijker. Zij organiseert kookworkshops met natuurlijke ingrediënten, die zo maar in de straten van Brussel te vinden zijn. “Samen met de deelnemers kam ik de hoofdstad eerst grondig uit, op zoek naar al wat eetbaar is. We willen tonen hoe je smakelijk en voedzaam kan overleven in een metropool, met ingrediënten die zo maar op straat liggen en groeien. De deelnemers merken al snel dat een stad veel meer te bieden heeft dan je op het eerste zicht zou denken.”

Op haar zoektochten heeft Van de Vyvere echt al van alles uitgeprobeerd. De keuze aan voedsel is dan ook immens: paardenbloemen, viooltjes, zevenblad, boomschors, graan ... Ook voor vleeseters is Brussel volgens Ann van de Vyvere een culinair genot: duiven, insecten, zelfs voor een muskusrat haalt ze haar neus niet op. “Het is niet altijd eenvoudig om iedereen te overtuigen. Heel wat mensen tonen zich zeker in het begin nogal aarzelend. Maar na de wandeling helpt iedereen meestal enthousiast mee om de gevonden buit klaar te maken. En dat is ook onze bedoeling: het taboe ‘alles wat in de stad groeit, is vies’ doorprikken.”

Meer info: www.irmafirma.be

Foto: Johannes Van de Voorde

Ontspannen op de Ieperse vestingen

De Ieperse vestingen spelen al negen eeuwen lang een gewichtige rol in het dagelijkse leven van de Ieperling. Van de middeleeuwen tot de Eerste Wereldoorlog beschermden de vestingen de stad tegen invallen. Vandaag is dit machtige bouwwerk uitgegroeid tot hét parkgebied van de stad: “Het is er wandelen in een historisch decor langs oorspronkelijke vestingmuren, bosjes, hooilanden en historische monumenten” vertelt **Lieven Stubbe** van de stad Ieper. “Op de vestingen hebben we meer dan 30 000 streekeigen struiken en bomen geplant. In de plaats van de volkstuintjes, die aan de vesting grensden, kwamen er kleurrijke bloemenweides en hooiland. Poelen werden hersteld en moeras- en oeverplanten kregen meer ruimte.” Samen met de Ieperlingen hebben ook verschillende dieren de weg terug naar de vesting gevonden. “Tal van vogels zoals de fuut, de rietzanger en de karekiet zijn opnieuw trouwe gasten. En de vleermuizen kunnen terecht in dertig speciale kasten en in de kazematten, de ondergrondse bunkers van de vesting. Daar kunnen ze in alle veiligheid en rust overwinteren.”

Meer info: lieven.stubbe@ieper.be

Foto: Lieven Stubbe

Foto: gemeente Kalmthout

Voortuin in de prijzen

Al 28 jaar lang steken de voortuintjes in Kalmthout elkaar zomer na zomer naar de kroon in een bloemenwedstrijd. De mooiste voortuintjes vallen dan in de prijzen. “Met de actie willen we onze gemeente een fleurig uitzicht geven. Voortuinen bepalen immers voor een groot deel of een straat er mooi uitziet” vertelt **Christian Ysenbaardt** van de gemeente Kalmthout. “Maar ze zijn ook voor dieren en planten onmisbaar: het zijn eigenlijk natuurverbindingen in miniatuurformaat, noodzakelijk om van het ene naar het andere natuurgebied te kunnen trekken. De bedoeling is ook om de natuur onder de aandacht van de bevolking te brengen. Inwoners met groene vingers kunnen zich in een van de vijf categorieën inschrijven: geveltuinten, kleine voortuinen, grote voortuinen, boerderijen en handelshuizen. De hoofdwinnaar kaapt een reischeck weg. De milieudienst van Kalmthout looft bovendien een extra prijs uit voor de meest natuurvriendelijke voortuin. Deze wedstrijd is al jaren is een schot in de roos: in 2009 schreven maar liefst 137 deelnemers zich in.”

Meer info: christian.ysenbaardt@kalmthout.be

Dendermonds groenplan, een primeur

Heel wat steden pakken tegenwoordig de vergroening van hun openbaar domein structureel aan met een groenplan. Dendermonde heeft op dit vlak een pioniersfunctie vervuld. **Tarcy Verstraeten** van de stad Dendermonde vertelt: “Een groenplan is een handleiding om groen optimaal te integreren in de openbare ruimte. Binnen een gemeente of stad krijgt groen immers niet altijd de rol die het verdient. Bovendien ontbreekt vaak een langetermijnvisie over waar, wanneer en welk groen er moet komen. Een stedelijk groenstructuurplan biedt een oplossing. Ons groenplan maakt bijvoorbeeld ruimte vrij om een prairietuin aan te leggen, vlakbij de nieuwe bibliotheek. Dat is een milieuvriendelijke tuin, geïnspireerd op de nog natuurlijke graslanden van vroeger. We gaan ook een bos aanplanten, als buffer naast het industrieterrein.”

Grote steden zoals Antwerpen beschikken al lang over een groenplan. Maar dat een kleinschaliger stad zoals Dendermonde in hun voetsporen treedt, is nieuw. “Ons groenplan kan zeker model staan voor groene initiatieven van meer landelijke gemeenten.”

Meer info: tarcy.verstraeten@dendermonde.be

Foto: stad Dendermonde

Natuurpark de Lisdodde: de groene ring rond Kallo

Niet alleen in grootsteden, ook op het platteland is er nood aan beleefbare natuur. Daarom gaat het ANB in het havendorpje Kallo het gebied de Lisdodde omvormen tot een prachtig natuurpark, dat voor ieder wat wils biedt. De Lisdodde is nu al een gevarieerd stukje natuur met riet, open water, weilanden en wilgenbosjes. Straks krijgt het natuurgebied makkelijk begaanbare wandelpaden en knuppelpaden die stappers door de natte stukken loodsen. Met de aanleg van een hoogstamboomgaard met streek-eigen fruitsoorten kunnen wandelaars zelfs letterlijk proeven van de natuur. Hengelaars kunnen dan weer een lijntje uitslaan vanop de steigers langs de Melkader. Samen met een kilometers lang fietspad langs deze kreek, zal het natuurgebied een groene ring vormen rond het dorp.

Meer info: laurent.vandenabeele@lne.vlaanderen.be, tel. 09 265 46 47

Foto: provincie Oost-Vlaanderen

“De natuur is zo enorm gedetailleerd. Zelfs met de scherpste lens kan je nooit alle finesses vastleggen. Juist daarom ben ik erg trots op deze foto van het knikkend nagelkruid. Je ziet de duizenden haartjes op de stengel en de bloem als onder een microscoop.”
(Luc Meuris)

Knikkend nagelkruid heeft zijn naam niet gestolen. De wortelstok verspreidt een typische geur die nog het meest aan nagelkruid doet denken, en de bloemen van deze planten hangen een beetje af. Het kruid gedijt het beste langs oevers, in vochtige bosjes, op schaduwrijke plaatsen en natte weiden.

Buurtpark Antverpia: meet & greet voor jong en oud

De gemeente Brasschaat ligt in het randgebied rond Antwerpen, een overgangsgebied dat noch landelijk noch stedelijk is. Goede verbindingen met de stadskern en kleinschaligheid zijn de kenmerken van deze groene gordel. Hier liggen ook de belangrijkste groengebieden van de hele agglomeratie, zoals het Antitankkanaal en de Fortengordel. Naast hun natuurwaarde spelen deze gebieden ook een belangrijke rol op vlak van recreatie.

Het buurtpark Antverpia in Brasschaat, een groene vlek op enkele kilometers van het centrum, was oorspronkelijk bestemd als woongebied. De gemeente Brasschaat maakte er een volwaardig buurtpark van waar jong en oud kunnen binnen hun woonomgeving genieten van een stukje natuur. Leerlingen van de tekenacademie, gebruikers van het dienstencentrum en wijkbewoners komen er inspiratie en rust zoeken. De kinderen spelen op het basketbalveldje en enkele 'bergen' die uit het landschap rijzen (een verwijzing naar de vroegere stuifduinen). Het park werd ingericht volgens de principes van harmonisch park- en groenbeheer. Hoewel het door zijn ligging en gebruik nooit een hotspot van biodiversiteit zal worden, is het buurtpark toch een stapsteen voor de natuur.

Meer info: jan.moereels@brasschaat.be, www.natuurenbos.be (rubriek Groen)

Foto: Jan Wellens

Groendaken boven in stad Antwerpen

Als het op groendaken aankomt, weet de stad Antwerpen van wanten. Op heel wat stadsgebouwen zoals de nieuwe brandweerkazerne en het EcoHuis groeien er al planten en kruiden. En via allerlei initiatieven van het EcoHuis, zoals gratis ecobouwadvies en het organiseren van ecobouwavonden, probeert de stad ook haar burgers te overtuigen. Met succes: de belangstelling voor groendaken neemt stukje bij beetje toe. In 2009 hebben meer dan dertig gezinnen een groendak aangelegd.

De stad Antwerpen kan met haar acties rekenen op de hulp van de Vlaamse overheid. Die wil steden en gemeenten ondersteunen die groendaken promoten en zo inzetten op een lokaal milieu- en natuurbeleid. Een gemeente die aan haar inwoners subsidies voor groendaken uitkeert, kan hiervoor een subsidie ontvangen. Ook voor de aanleg van een groendak op eigen gebouwen heeft de gemeente recht op subsidies.

Meer info: www.ecohuis.be

Foto: Sam Geers

Bio- en andere diversiteit in de stad

Natuurpunt Educatie organiseert leerrijke doe-initiatieven om de biodiversiteit in de kijker te zetten. Met het nieuwe project 'Diversiteit in de stad', mee gefinancierd door de Vlaamse overheid, wil Natuurpunt Educatie de deelnemers laten kennismaken met zowel de biodiversiteit als de culturele verscheidenheid in een stad. De organisatie gaat met steun van het Minderhedenforum - dat is de spreekbuis van de etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen - in acht Vlaamse steden NME-projecten (natuur- en milieueducatie) organiseren met en voor etnisch-culturele minderheden. Tijdens deze activiteiten is het de bedoeling mensen met een verschillende culturele achtergrond met elkaar in contact brengen. Zo zal er in elk initiatief bijzondere aandacht gaan naar de gelijkenissen in hoe autochtone Vlamingen en culturele minderheden omspringen met de natuur. "Een ecologische stadswandeling waar de deelnemers gegidst worden door zowel een natuur- of stadsgids als een persoon van een etnische minderheid is een van de ideeën", vertelt **Joke Flour**, coördinator van het project. "Op deze manier krijgt de natuurwandeling in de stad ook een sociale toets." Het project legt duidelijke linken met het eerdere project 'Biodiversiteit in je gemeente' van Natuurpunt Studie. Dit NME-project wordt door de Vlaamse overheid ondersteund in het kader van het Projectsubsidiebesluit Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid (Departement Leefmilieu, Natuur en Energie).

Meer info: joke.flour@natuurpunt.be

Foto: Lucas Swerts

Groen in de stad elders

Stadsparken, natuurgebieden vlakbij de stad, speelpleinen: het zijn bekende vormen van groen in de stad. Maar er kan nog meer. Drie inspirerende voorbeelden van over de grens.

1. In Rotterdam in Delfshaven ligt een railemplacement dat niet meer gebruikt wordt. De locatie biedt kansen voor nieuwe ontwikkelingen. De plannen voor een nieuw bedrijventerrein zijn al lange tijd in voorbereiding. Bovenop de bedrijfsruimten komt een mooi groen dakpark met thematuinen. Ook voor Nederland is dit een uniek project. "Het beste van twee werelden: de bedrijfsruimten bieden werkgelegenheid. En tegelijkertijd gaat een jarenlange wens van bewoners in vervulling: er komt meer groen in de wijken."

Meer info: www.dakparkrotterdam.nl

2. Groen creëren op plaatsen waar eigenlijk geen ruimte is: de Parijzenaars zijn er specialist in. Een hele reeks gebouwen in de Franse hoofdstad zijn voorzien van een weelderige geveltuin. Daarnaast staat Parijs uiteraard bekend om haar indrukwekkende verzameling parken en jardins.

Meer info: www.jardins.france.fr

3. In Stockholm woont meer dan 90 % van de inwoners op minder dan 300 meter van een groen gebied. Samen met de andere inspanningen van de Zweedse hoofdstad op het gebied van openbaar vervoer, hernieuwbare energie, duurzame stadsontwikkeling en milieubeleid, leverde dit haar het label 'European Green Capital' van 2010 op. Met het Duitse Hamburg is de opvolger voor 2011 ook al bekend.

Meer info: www.international.stockholm.se

Foto: Greet Tijssens

Foto: B. Quaghebeur

Groenlab kleurt buiten de lijnen

Meer groen in het straatbeeld: iedereen heeft er wel een idee over - het ene al bruikbaar dan het andere. Groenlab, een samenwerking tussen het ANB en Addictlab.com, heeft als doel de innovatieve concepten te sprokkelen die in de hoofden van creatieve mensen zitten. De focus ligt - hoe kan het ook anders - op stadsgroen: hoe we het groen kunnen behouden, openstellen, verbeteren ... De methodologie van Groenlab is op zijn minst opmerkelijk. **Jan Van Mol** van Addictlab: "Groenlab is een echt laboratorium waar groene ideeën en concepten ontwikkeld worden: stadsgroen en biodiversiteit, stadsgroen beleven, stadsgroen en mobiliteit, stadsgroen en industrie ... We werken met een sociaal netwerk van creatieve denkers uit verschillende landen. Die sturen bestaande of nieuwe concepten uit hun omgeving door, en brengen we online én in het echt rond de tafel om te brainstormen. Er zijn al enkele knappe vondsten: mobiele tuinen in zakken, postzegels met bloemzaden en een ombudsman voor stadsgroen. Deze denkpijpen moeten inspirerend werken voor het ANB en de lokale besturen die aan groene steden willen werken."

Op dit moment bestaat het sociale netwerk van Addictlab uit 4000 creatieve geesten uit 150 landen. Zij hebben in totaal al ongeveer 9000 ideeën bedacht en op de website geplaatst. Die ideeën gaan over verschillende onderwerpen, gaande van bijzondere manieren om chocolade te serveren tot innovatieve methodes om water te hergebruiken.

Heb je zelf een schitterend idee over stadsgroen, maar weet je niet waar naartoe met je vondst? Op www.groenlab.com word je met open armen ontvangen.

Biodiversiteit 2010

(w)onderwater

De Verenigde Naties hebben 2010 uitgeroepen tot het internationale Jaar van de Biodiversiteit. Twaalf maanden lang worden de meer dan 1,75 miljoen verschillende planten en dieren voor het voetlicht gehaald. Met een nieuwe reeks gaat Spoorzoeker op zoek naar soorten die niet op het toneel staan. In deze eerste editie staat onze loop op de kleinste bewoners van beken, poelen en plassen.

De zoetwaterspons houdt van schoon

Dat sponzen een nogal aparte plaats innemen binnen het dierenrijk, is het minste wat je kan zeggen. Want welk ander waterdierje weet al miljoenen jaren te overleven zonder ogen, mond, tanden, vinnen of kieuwen? Deze primitieve anatomie is in de dierenwereld uniek. Een spons bestaat uit een reusachtige kolonie van duizenden cellen: een wirwar van kamers en kanalen, die via poriën in verbinding met de buitenwereld staan. De sponzen nemen zo water op - sommige soorten tot 64 glazen per dag - en halen er de voedingsstoffen uit. Van de duizenden verschillende soorten sponzen komen er maar enkele in zoetwater voor. Deze dieren zien er dan wel vreemd en levenloos uit, het zijn voor de wetenschap toch heel nuttige dieren: voor vervuilde sloten en rivieren trekken ze hun ... euhm ... neus op. In meren en beken met proper water komen ze wel vaak tegen. Ze zijn dan ook een

betrouwbare graadmeter voor de waterkwaliteit.

De fijne neus van de watervlo

Watervlooien hebben hun naam niet gestolen. Amper een halve centimeter groot, lijken ze wel door het water op en neer te stuiteren. Maar vergis je niet: in tegenstelling tot wat veel mensen denken, behoort de watervlo niet tot de familie van de vlooien. Ze is wel het kleine zusje van de kreeft, de krab en de garnaal.

Je zou ze het niet nageven, maar watervlooien spelen voor het natuurbehoud een belangrijke rol. Ze staan op het menu van vissen en libellenlarven, en filteren het water door eencellige algen op te eten. Watervlooien hebben ook een signaalfunctie: hun lichaamskleur geeft aan of het water van goede kwaliteit is. Wanneer het water arm aan zuurstof is, kleurt de watervlo rood.

Foto: Rollin Verlinde

Watervlooien hebben een sensationeel ontwikkelde reukzin. Met hun speciale antennes kunnen ze zelfs ruiken waar vijanden zitten, de mannetjes nog beter dan de vrouwtjes. De watervlo komt algemeen voor in Vlaanderen en leeft in sloten, meren, rivieren en kanalen.

De bittervoorn en de zoetwatermossel: een waterdichte tandem

De bittervoorn is een buitenbeentje op de zoetwaterscène. Het visje is amper een pink groot en heeft een opvallende metaalblauwe streep van het midden van de flank tot aan de staartvin. Het meest buitensporige aan de bittervoorn is de manier waarop deze vis zijn lot aan de zoetwatermossel verbindt, en omgekeerd. De mannetjesvis zoekt een mossel uit als liefdesnest, en hij verdedigt dit stulpje met vin en tand tegen andere mannetjes. Af en toe stoot hij daarbij de mossel aan, zodat die aan de bittervoorn gewend raakt en later tijdens het paringspel zijn schelp niet sluit. Heeft de bittervoorn zijn concurrenten eindelijk afgescheept, dan kan hij op zoek naar een vrouwtje. Zij legt tijdens het paringspel met een opvallend lange legbuis een honderdtal eieren in de mossel, klaar om door het mannetje bevrucht te worden. De mossel speelt de daaropvolgende weken voor draagmoeder. Dreigt er gevaar, dan sluit ze zich zodat de eitjes veilig zijn.

Ook in de natuur geldt 'voor wat, hoort wat': op hun beurt leven mossel-larven in onder meer de kieuwen en kieuwdeksels van de bittervoorn. De larven hebben haken aan de rand van de schelp waarmee ze zich vastzetten aan een vis. Na enkele maanden verlaten de larven van de mossel de vis om ingegraven in de bodem te leven.

De bittervoorn is bijna in heel Europa verspreid, maar is toch een bedreigde diersoort. De vis is dan ook opgenomen in de Habitatrictlijn.

De posthoornslak

Van alle zoetwaterslakken die in onze streken voorkomen, is de posthoornslak waarschijnlijk de bekendste. Haar naam dankt deze slak aan haar huisje dat sterk lijkt op het oude blaasinstrument: de posthoorn. De posthoornslak voelt zich in zowel stilstaand als traag stromend water lekker in zijn vel. En eet zo goed als alles wat ze te pakken krijgt: algen, maar ook rottend organisch materiaal op de bodem.

De posthoornslak heeft rood bloed: dat lijkt misschien gewoon, maar is bij slakken best wel speciaal. Door de op hemoglobine gelijkende stof kan de posthoornslak ook overleven in minder zuurstofrijk of dieper water. Minstens even bijzonder is dat de posthoornslak ook longen heeft. Af en toe komt de posthoornslak naar adem happen: de luchtbel neemt ze mee in haar huisje.

De posthoornslak is een algemene zoetwaterslak in Vlaanderen. Ze leeft op de bodem van plassen en vijvers.

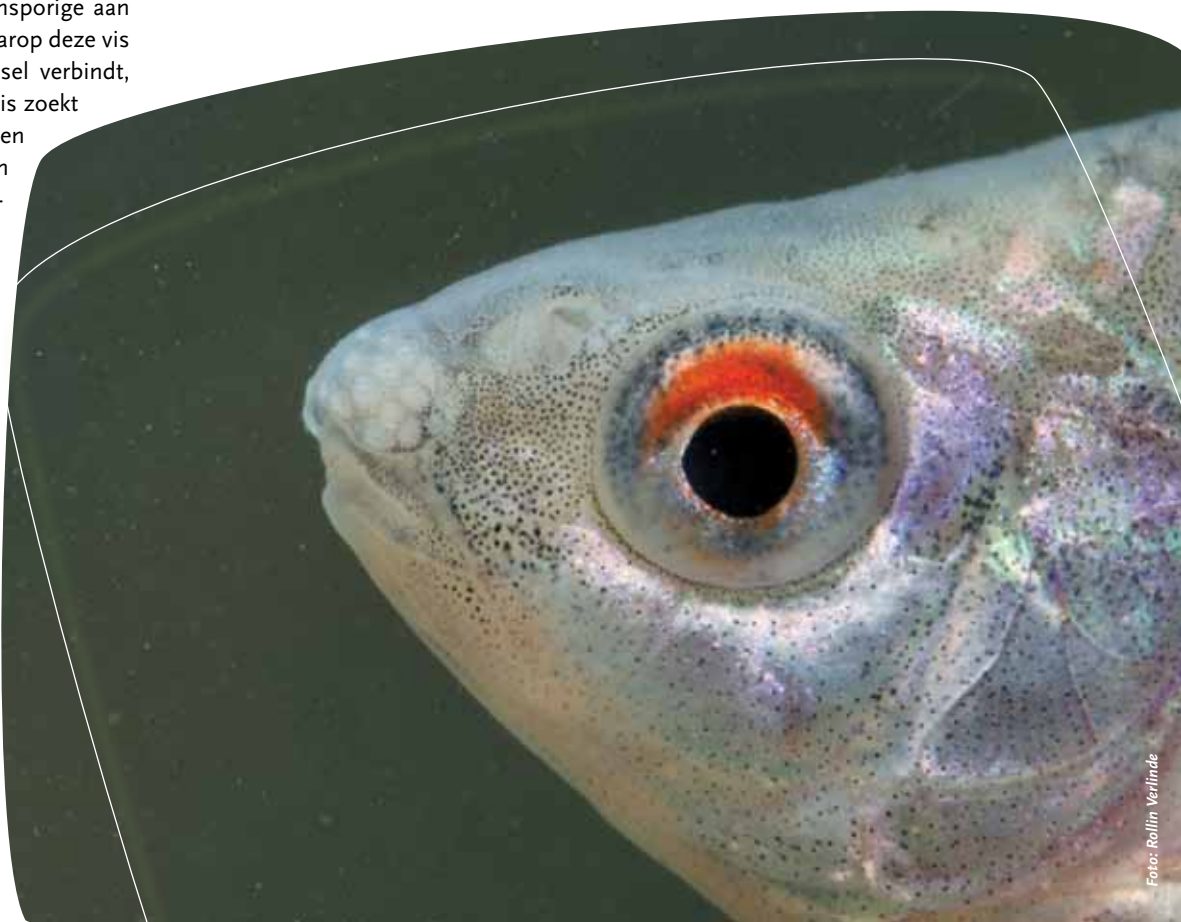

Foto: Rollin Verlinde

Groen Gent ontdekken

Dat bomen, parken en groene speelzones een stad letterlijk doen ademen, daar hoeft je ze in Gent niet van te overtuigen. Met de aanleg van vier groenpolen, zestien parken en vijftien nieuwe woongroenruimtes trekt de stad de komende jaren volop de groene kaart. Liesbet Van Loo van de Gentse Groendienst laat Spoorzoeker kennismaken met de frisse wind die door haar thuisstad waait.

Via groenassen de stadsrand in

De Groendienst van Gent zit verscholen in een mooi en statig gebouw dat - hoe kan het ook anders - helemaal omgeven is door bomen, struikgewas en een gezellig grasperk: een toepasselijk startpunt van een tocht die helemaal in het teken staat van het stadsgroen. **Liesbet van Loo**, mijn reisgids voor één dag, loodst me per fiets langs de groenas Minnemeers-Keizerpark, een mooie en rustgevende route die met zijn ellenlange bomenrijen meteen de natuur in de stad in de kijker zet. Deze groene as reikt van het Baudelo-park, in hartje Gent, helemaal tot aan de groenpool Gentbrugse meersen-Damvallei, enkele kilometers verderop. "In Gent zijn er in totaal acht groenassen" vertelt **Liesbet Van Loo** me. "Dat zijn lange smalle parken voorzien van een wandel- en een fietspad die de schakel vormen tussen de stadskern en meer landelijke groene gebieden buiten het centrum. Het zijn rustroutes die dwars door de stad lopen. Via de groenassen liften Gentenaars

rechtstreeks de groene stadsrand in, op een veilige, vlotte én aangename manier. De groenassen zorgen ook voor een ecologische verbinding tussen de verschillende parken. Dat vergroot het leefgebied van tal van planten en dieren aanzienlijk."

Het Keizerpark

Bij het Keizerpark gaan we voor het eerst in de remmen. Het is een mooi heraangelegd, groen schiereiland in Ledeberg, dat langs drie zijden omgeven wordt door de Schelde. Ik woon al zes jaar in Gent, maar met het Keizerpark begeef ik me toch op onbekend terrein. Jammer genoeg, want met een basketbalpleintje, een barbecue en gezellige banken langs het water, is dit het perfecte decor voor een zomeravond zonder einde: had ik deze plek maar al wat eerder ontdekt. "Tot voor kort was dit park maar langs één kant te bereiken" vertelt **Liesbet Van Loo**. "We hebben daarom verschillende toegangspoorten aangelegd. De bekendste

Foto: Tom Impens

is ongetwijfeld de witte voetgangersbrug, die de skyline van het park helemaal domineert. Hoe dichterbij deze toegangswegen, hoe meer de klemtoon op recreatie ligt. Je kan je voorstellen dat het hier vanaf mei soms over de koppen lopen is. Ga je dieper het park in, dan neemt de natuur de bovenhand."

De mooie graspleintjes nodigen inderdaad uit tot een lome namiddag, maar de rest van het groene Gent lonkt.

De Puntfabriek

Het Keizerpark ligt nog maar goed en wel achter ons, of er doemt al een nieuw wijkpark op, het Arbed Noordpark. De mooie en fantasievolle speeltuigen, de reuzengrote xylofoon en het uitnodigende voetbalveldje doen het kind in mij naar boven komen. "Langs de groenassen komt er op geregelde afstand een park", houdt **Liesbet Van Loo** me bij de les. "Zo heeft iedere Gentenaar een eigen groene oase in zijn buurt." Het moderne park steekt schril af tegen de verouderde huisjes van de negentiende-

eeuwse gordel langs de straatkant. Dit was jarenlang een troosteloos industrie- en woongebied, met amper plaats voor groen. Nu is er ruimte vrijgekomen om groen aan te leggen.

"De stad beheert, met dank aan subsidies van het ANB, deze nieuwe parken helemaal volgens de principes van het harmonisch park- en groenbeheer", zegt **Liesbet Van Loo**. "We gebruiken hier geen bestrijdingsmiddelen, beperken het groenafval zoveel mogelijk en moedigen de bewoners aan te participeren in hoe het park eruit moet zien. Parken zijn geen geïsoleerde eilandjes, maar moeten opgaan in de buurt. Door enkele 'buurteigen' elementen toe te voegen of te gebruiken, geven we ze een eigen gezicht. Zo verwijst het talud in de vorm van een punt naar de vroegere nagelfabriek die hier stond, voor de buurtbewoners beter bekend als de Puntfabriek."

De Gentbrugse meersen-Damvallei, een van de vier

Het groenplan van Gent treedt ook buiten de stadsgrenzen. In elke uithoek van de stad komt er een groenpool, waar de Gentenaars en de inwoners van de omliggende gemeenten terecht kunnen voor een frisse neus. Naast de groenpool Gentbrugse meersen-Damvallei, de volgende halte op onze weg, is er ook het Parkbos in Zwijnaarde, de Vinderhoutse Bossen in Drongen en het Oud Vliegenveld in Oostakker.

De Gentbrugse meersen-Damvallei liggen op nauwelijks een zucht van het Arbed Noordpark. "Straks is heel dit gebied, 200 hectare groot, een natuurlijk domein met tal van recreatieve mogelijkheden om u tegen te zeggen", wijst **Liesbet Van Loo**. "Met de aanleg van moerassen, bloemrijke graslanden, struweel en bossen krijgt de natuurontwikkeling hier een flinke boost. Vier principes staan daarin centraal: de groenpool zal zich verder ontwikkelen tot

een halfopen rivierlandschap. Er komt een open natte zone langs de Schelde om de natuurwaarde van de rivier zelf te verhogen. We laten de weinige natuurlijke gronden die er nog zijn, ongemoeid. Om de impact van de snelweg te minimaliseren ten slotte, schermen we de randen van de groenpool af. We willen dat iedereen, Gentenaars en streekbewoners, van dit unieke stuk natuur kan genieten, zonder dat de natuur daar zelf onder lijdt: met de aanleg van wandel- en fietspaden, een landschapspark en een speelzone voor kinderen van alle leeftijden, vindt ieder hier zijn ding.”

We volgen de dijk langs de Schelde, die kilometers lang dwars door de groenpool snijdt. De rivier staat hier elke dag tweemaal onder invloed van eb en vloed. Dat draagt bij aan een unieke natuur. We rijden onder de E17 en passeren een mooi kasteel in het Frans Tochpark, dat een van de fiere toegangspoorten moet worden. Opnieuw in Gent aangekomen, trotseren we de avondspits. Het verschil met de rustige, landelijke baantjes van zo even is immens. We worden bijna van onze sokken gereden door een stadsbus, maar kunnen toch veilig en wel het E3-plein bereiken: de laatste halte van onze tocht.

Back in town

Spelen op het E3-plein moet nogal een ervaring zijn, bedenk ik me. Je ziet er overal flat- en kantoorgebouwen opdoemen, je hoort het oorverdovende lawaai van voorbijrazende auto's en zit je op de speeltuin, dan kun je zo binnenkijken in een van de grootste autogarages van Gent. Maar toch valt dit plein niet uit de toon. Deze groene oase van rust is helemaal geïntegreerd in de buurt: op het E3-plein staan er vangrails als speeltuigen en ruwe schanskorven om op te zitten. Ongezien, maar het past hier perfect. Iets verderop valt mijn oog op een gigantische man die van de bovenste verdieping van het aanpalende appartement lijkt te zijn gevallen. “De AVL-man van het

Foto: Tom Impens

Atelier Joep van Lieshout”, zegt **Liesbet Van Loo**. “Een kunstwerk waar kinderen op kunnen klauteren en spelen. Als de omgeving het toelaat, willen we op het openbaar domein ook kunst plaatsen. Op voorwaarde natuurlijk dat het kunstwerk de buurt een toegevoegde waarde geeft.”

Via de meanderende Schelde-arm vlakbij het E3-plein komen we, uitgewaaid en opgemonterd, opnieuw bij de groenas Minne-meers-Keizerpark. Ik leerde vandaag mijn thuisstad op een andere manier kennen. En

dat smaakt naar meer. Twas vree wijs. Als mijn favoriete plek in Gent heeft de Blaarmeersen er plotsklaps enkele concurrenten bij gekregen.

Groen Gent becijferd

Totale oppervlakte groen: 872,96 ha
 Parken en plantsoenen: 436, 75 hectare
 Stedelijk Natuurreservaat Bourgoyen-Ossemeersen: 201,61 hectare
 Gentbrugse meersen: 210 hectare
 Straat- en laanbomen : 31 257 stuks
 Hagen: 29, 90 km
 Grasbermen: 220, 20 kilometer
 Bakken en zuilen met zomerbloemen : 3009 stuks
 Parken en groenelementen: 1398 stuks
 Straten met bomen: 961 stuks

Samen uit **samen thuis**

De JNM, natuur met de papplepel

Foto: Pieter-Jan D'Hondt

Bijna elke week trekken de meer dan 3000 leden van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) jolig de natuur in. Gewapend met schop en hark onderhouden ze de Vlaamse groengebieden of leren ze spelend de ene van de andere vogel onderscheiden. “Wij zijn een kweekvijver voor groen talent”, zegt voorzitter Dorien Pelckmans.

Buitenbeentje

Op zomerkamp gaan, samen zijn met vrienden, coole fuiven organiseren ... : op het eerste zicht zijn er heel wat gelijkenissen tussen de JNM en jeugdbewegingen zoals de scouts of chiro. Maar toch is de JNM niet de zoveelste jeugdbeweging in de rij: “Wat ons uniek maakt, is de klemtoon op natuur en milieu”, vertelt **Dorien Pelckmans**. “In geen enkele andere jeugdvereniging vind je zo’n specifieke invalshoek. Voor ons is de natuur dan ook niet zomaar een mooi en leuk decor om in te spelen, maar wel het thema waar heel onze vereniging is rond gebouwd. Bij de JNM willen we be-

leven hoe enorm divers de planten en dieren in Vlaanderen zijn: we trekken bossen en duinen in om de pracht van de natuur te ontdekken en steken onze handen uit de mouwen om de natuur nieuwe kansen te geven. Ook milieuproblemen staan hoog

op onze agenda. Op de internationale klimaatbetoging in Kopenhagen in december waren we met dertig JNM’ers. Drie daarvan zijn zelfs met de go-car helemaal naar daar gefietst.”

Plezier in de natuur, het hele jaar door

Met meer dan vijftig lokale afdelingen is de JNM in heel Vlaanderen goed vertegenwoordigd. Kinderen en jongeren van 7 tot

25, met een hart voor de natuur, kunnen er zich elke week uitleven. “Natuurstudie en -beheer zijn samen met milieu

onze drie grote pijlers. Dat klinkt misschien zwaar, maar in elke activiteit die we organiseren, ligt de nadruk in de eerste plaats op plezier maken: voor de kleinsten organiseren we bijvoorbeeld een fotozoektocht in een natuurgebied of spelen we bosstratego.

Voor de oudere leden staat gewoon samen op pad trekken in de natuur garant voor een middag amusement.” Doorheen het jaar worden er ook verschillende ‘nationale’ activiteiten georganiseerd zoals het Groot Heroïsch WerkWeekend, de Dag van de Natuur of kettingzaagcursussen. Maar het hoogtepunt voor elk JNM-lid is ongetwijfeld het zomerkamp.

Samen naar meer en betere natuur

“Werken aan meer en betere natuur doe je niet in je eentje. We bundelen daarom onze krachten met andere jeugd-, natuur- en milieuverenigingen. We streven allemaal naar hetzelfde: naar meer en betere natuur”, vertelt **Dorien Pelckmans**. “En als iedereen het zeil in dezelfde richting trekt, kunnen we dat doel sneller en beter bereiken.” De voorbije jaren hebben we voornamelijk met Natuurpunt en de Bond Beter Leefmilieu verschillende acties op poten gezet. “Zo

nemen we deel aan de Dag van de Aarde, de Nacht van de Duisternis en Big Jump. Dan springen we met zijn allen ergens in Vlaanderen in een rivier, een ludieke actie voor schone en levende beken”.

Maar de natuur nieuwe kansen geven stopt niet aan de taal- of de Belgische grens: JNM organiseert ook activiteiten met Jeunes & Nature, hun Waalse tegenhangers. En samen met de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie is er ieder jaar een natuurstudiekamp.

“We proberen de liefde en de fascinatie voor de natuur mee te geven aan onze leden. Zo blijven ze zich ook inzetten voor meer en betere natuur. Veel van hen komen terecht in het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), het ANB of bij Natuurpunt. Het is een doorstroombeleid dat de JNM actief probeert te voeren.”

Meer info: www.jnm.be

Foto: Tim Vandewiele

Go4Nature: jeugdverenigingen dragen zorg voor natuur en bos

Een spannend bosspel, een sluipspeel in de duinen of ravotten in de modder: buiten spelen is zowat de essentie van jeugdbewegingen. Maar dat moet wel met zorg voor de natuur gebeuren. Om beide met elkaar te verzoenen dacht Argus, een onafhankelijke instelling die zich bezig houdt met milieu-informatie en -educatie, Go4Nature uit. Via dit initiatief kunnen jeugdverenigingen het meterschap op zich nemen van een bos of natuurgebied, en engageren ze zich om er gedurende een langere periode zorg te dragen. In ruil daarvoor mogen ze in het gebied, met respect voor de natuur, naar hartenlust spelen en activiteiten organiseren.

Meer info: www.go4nature.be

Tweede oproep voor meer speelgroen

Speelterreinen kleuren nog vaak te veel grijs en te weinig groen, vindt Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege. Ze lanceerde daarom vorig jaar het project 'Speelgroen'. Dat geeft jeugdverenigingen en speelpleinwerkingen de kans hun speelterrein om te toveren tot een groene speeloase. Een eerste oproep gaf vijftien jeugdbewegingen de kans om samen met een groenspecialist een beplantingsplan uit te tekenen voor hun speelterrein. Het ANB stelde gratis plantgoed ter beschikking om de groene droom waar te maken. Op 13 maart heeft de minister de projecten van 2009 voorgesteld. Tegelijk werd een nieuwe oproep gelanceerd voor nieuwe projecten. 'Speelgroen' is een samenwerking van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse overheid, het ANB, en nog tal van andere partners.

Zelf actief in een jeugdvereniging of speelpleinwerking? Je kan je nog tot 30 april inschrijven voor de tweede oproep van 'Speelgroen'. Eind juni worden de geselecteerde projecten bekendgemaakt.

Meer info: www.lne.be/campagnes/speelgroen, speelgroen@lne.be

Stilte horen in Gerhagen

Het natuurgebied Gerhagen bij Tessenderlo krijgt als eerste het Vlaamse label van stiltegebied. Uit metingen bleek immers dat je er vaak alleen maar het fluiten van de vogels en het ritselen van de bladeren hoort. Bijna nergens anders in Vlaanderen vind je zo weinig storende geluiden. Bezoekers hebben heel wat mogelijkheden om het stiltegebied Gerhagen nog beter te kunnen ervaren. Zo zijn er twee stiltepaden die vertrekken aan het Bosmuseum. Er is ook een tentoonstelling en een geluidscabine waar je het effect van stilte op lichaam en geest kunt ervaren. In het Bosmuseum kan je gratis een stilterugzakje ontlenuen, met een verrekijker, een mijmerboekje, een wolkenkaart, een zandloper, een matje en een blinddoek om de stilte beter te horen.

Meer info: Regionaal Landschap Lage Kempen, www.rlk.be

Buiten adem

Foto: Agnès Bellemans

Wandel mee met Titus het waterdraakje

De kamsalamander is een zeldzaam amfibie, en zelfs een tikkeltje mysterieus. In de volksmond wordt hij ook wel 'het waterdraakje' genoemd. De kamsalamander komt nog voor in de Vallei van de Serskampse beek in het Oost-Vlaamse Wetteren. Om het diertje betere overlevingskansen te geven, lanceren de gemeente Wetteren en Natuurpunt samen met het ANB, het Regionaal Landschap Schelde-Durme en enkele Wetterse scholen het project 'Titus, een draak van formaat'. De gemeente Wetteren zal de kamsalamander 'adopter' om het diertje de bescherming te geven die het nodig heeft. Er wordt ook een educatieve poel ingericht en er starten tal van leerrijke initiatieven op school. Ook de tragewegenwandeling in de Vallei van de Serskampse beek staat dit jaar volledig in het teken van de kamsalamander. Het 'waterdraakje' Titus, de mascotte van het project, zal er langs het parcours zijn levensverhaal vertellen. Hij krijgt daarbij de hulp van de schoolkinderen, die met korte toneelvoorstellingen het belang van deze Europees beschermde diersoort uit de doeken doen.

De tragewegenwandeling gaat door op 5 april.

Meer info: milieudienst@wetteren.be, tel. 09 369 34 15

Foto: Regionaal Landschap Lage Kempen

Vlaamse Ardennendag in het teken van de Zwalmvallei

De Vlaamse Ardennendag is een trefdag voor alle gezinnen en organisaties met een hart voor de natuur van deze unieke streek. Dit jaar staat de dag volledig in het teken van de Zwalmvallei: een fantastisch gebied met kronkelende beekjes, bloemrijke graslanden en bloeiende boomgaarden. Het kloppend hart van de Vlaamse Ardennendag is het Kasteel Lilare, dat pal naast de Zwalmrivier ligt. Hier vinden alle activiteiten plaats en starten verschillende landschapswandelingen naar mooie plekjes in de buurt. Natuurpunt en Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen leiden alles in goede banen.

De 32e Vlaamse Ardennendag gaat door op 11 april 2010.

Meer info: Geert Carpels, tel. 055 20 72 65, info@vlaamseardennen.be

De Antwerpse Haven groen bekeken

Er is meer natuur in de haven dan je denkt. De voorbije jaren ontstonden grote nieuwe natuurgebieden aan de rand van het havengebied zoals de Verrebroekse Plassen, Drydijk, Haasop, Groot Rietveld of Doelpolder Noord. Natuurpunt zet samen met het ANB, het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen en de Beverse Gidsenvereniging deze groene gebieden in de kijker. Van april tot december gaat er elke maand één activiteit door rond de natuur in het havengebied.

Meer info: Natuurpunt Waasland, havennat.lo@scarlet.be, tel. 03 722 15 37

Foto: Eric Spiessens

Foto: Yves Adams

Rozentuin Coloma krijgt internationale weerklank

Dat de rozentuin Coloma in hartje Sint-Pieters-Leeuw voor bloemenliefhebbers een betoverende plek is, was in Vlaanderen al langer bekend. Ook rozenfanaten over heel de wereld weten dit al jaren. Het internationaal vermaarde magazine World Rose News bejubelt in zijn laatste nummer de bonte rozencollectie van Coloma. En terecht: met vijf schitterende rozentuinen en 3000 verschillende soorten is Coloma een uitstapje meer dan waard, zeker nu de lente volop doorbreekt.

Van 15 mei tot 31 oktober opent de rozentuin zijn deuren. Je kan er van 's morgens 10 u tot 's avonds 20 u genieten van een ongezien geur- en kleurenpalet. Kruis vooral zondag 26 juni aan in je agenda, dan hebben naar jaarlijkse gewoonte de Rozendagen plaats. Op maandag is de rozentuin gesloten.

Meer info: vbr@anb.vlaanderen.be, tel. 02 454 86 33

Zemstenaar eert Zenne met feestjaar

Het Vlaams-Brabantse Zemst staat een heel jaar in het teken van de Zenne. De rivier is de voorbije decennia immers uitgegroeid tot een baken van leven. De hinderlijke geur van vroeger is verdwenen, het water zit opnieuw vol vissen en langs de oever kan je zeldzame vogels spotten. Zelfs de watervervuiling in december 2009 - het gevolg van de lozing van het ongezuiverde afvalwater van een deel van Brussel - heeft dit herstel niet kunnen breken. Het hele jaar door worden activiteiten georganiseerd. Tijdens het weekend van 21 en 22 augustus plant de gemeente een academische zitting en een groot volksfeest met een gevarieerd feestprogramma.

Meer info: www.zemst.be

Foto: Shutterstock

Dierenkunstjes in Diest

De hele maand mei wordt het Bezoekerscentrum Webbekoms Broek omgetoverd tot een leuke beestenboel. De leerlingen Hagelandse Academie voor Beeldende Kunst (Diest, Schaffen en Molenstede) stellen hun werk ten toon, met dieren allerhande als centraal thema. Het initiatief lokte vorig jaar maar liefst 5000 kinderkunstliefhebbers! Het Bezoekerscentrum is iedere zondagnamiddag vrij toegankelijk. Wil je op een andere dag komen kijken, geef dan een seintje.

Meer info: www.natuurenbos.be,
webbekomsbroek@vlaamsbrabant.be, tel. 013 35 86 59

Ontdek Fort Steendorp

Het Fort van Steendorp in Temse behoorde vroeger tot de fortengordel rond Antwerpen, die de stad bescherming bood tegen invallen. Vandaag is het een mooi, groen en bosrijk Natura 2000-gebied. Je vindt er tal van planten zoals kruisbladwalstro, die in de rest van het Waasland zo goed als verdwenen zijn. Vogelliefhebbers kunnen zich vergapen aan meer dan 100 soorten zoals de nachtegaal, de kleine bonte specht en de holenduif, om er maar enkele te noemen. En ook voor vleermuizen is dit fort een populaire bestemming. Tijdens de koudste maanden van het jaar overwinteren ze hier massaal.

Het ANB organiseert samen met de gemeente Temse, Ecotest, Natuurpunt en het Vlaams Vestingbouwkundig Centrum Simon Stevin tot januari 2011 maandelijks geleide wandelingen. Elke eerste zaterdag van de maand staat er een open wandeling voor individuele bezoekers op het programma. Elke derde zaterdag van de maand is het de beurt aan groepen. Laarzen en zaklamp zijn aangewezen.

Vooraf inschrijven kan via het toeristische infokantoor 'De Watermolen', via toerisme@temse.be of via tel. 03 771 51 31.

De kostprijs bedraagt € 2 per deelnemer.

Erop uit!

Ben je in voor een lentewandeling? Hou dan de site van het ANB goed in de gaten. Je vindt er het ganse jaar door een korf aan activiteiten.

Meer info: www.natuurenbos.be
 (Rubriek Activiteiten)

Nieuwe fietspaden in Zwin krijgen feestelijke inhuldiging

Om nog beter te kunnen genieten van de prachtige Zwinduinen en -polders, zijn er de voorbije weken en maanden doorheen het natuureservaat verschillende wandelen en fietspaden aangelegd. Dit kadert in het Interreg IV A-project REECZ (Recreatie en Ecotoerisme in de Zwinstreek). REECZ is een innovatief terreinproject dat gericht is op de grensoverschrijdende beleving van de natuur, het erfgoed en het landschap van de Zwinstreek.

De paden worden op 22 april feestelijk ingehuldigd. Ook jij kan er bij zijn. Stuur een mailtje richting wvl.anb@lne.vlaanderen.be of bel naar 050 45 41 76.

Bouwen

naar het voorbeeld van de natuur

Luc Schuiten, tekenaar-auteur van *Vegetal City*

In de tekeningen van visionair architect **Luc Schuiten** ruimen grijze betonnen gebouwen plaats voor futuristische, verticale tuinen en fantasierijke groene woningen. Het zijn prachtige voorbeelden van hoe je cultuur en natuur perfect met elkaar kunt verzoenen. “Het geheim zit in de natuur zelf: die reikt de beste methodes aan om onze steden meer duurzaam en leefbaarder maken.”

Over een andere boeg

Net als zijn broer, de bekende stripteekenaar François, is **Luc Schuiten** gebiologeerd door de stad. Hij wil duurzame alternatieven bedenken voor de manier waarop we vandaag in steden leven. “Overal hoor je dat de catastrofe nu al onafwendbaar is. De media berichten bijna dagelijks dat de luchtkwaliteit nog nooit zo slecht was en dat de natuur zienderogen verdwijnt. Maar voorstellen om het over een andere boeg te gooien, blijven uit”, stelt **Luc Schuiten** vast. Met zijn werk zet hij zich af tegen dit doemdenken. “Ik wil oplossingen aanreiken. Al tekenend en schetsend probeer ik een duurzame stad te ontwerpen. De natuur helpt me daarbij: ze is duurzaam, vervuult niet en heeft zich in de loop der tijden geperfectioneerd. Daaruit kunnen we heel wat lessen trekken.”

De stad hertekend

“Cultuur en natuur staan al te vaak lijnrecht tegenover elkaar”, zegt Schuiten. “Maar eigenlijk vullen ze elkaar goed aan. Stel je ze op elkaar af, dan krijg je een prachtig resultaat.” Schuiten hertekent de stad van vandaag en geeft de natuur er een belangrijke plaats. Hij steunt op het idee dat de natuur bijzonder rijk is aan verbeelding en al vele problemen heeft opgelost waar de mens nog mee worstelt. “Wat de natuur doet, doet ze goed: dat is mijn uitgangspunt. Elke boom of plant die vandaag groeit, is een succesverhaal. Met miljoenen jaren ervaring kennen ze immers als geen ander het geheim om duurzaam te overleven.” Schuiten wil natuur en architectuur verenigen in een nieuwe praktijk: de archiborescence. Volgens hem is dat dé weg naar een duurzame toekomst.

Patronen uit de natuur

De archiborescence van Schuiten zorgt voor mooie, fantasievolle schetsen. In zijn boeken zie je hoe een stad volledig wordt vormgegeven door lotusbladeren, en voel je bijna hoe het moet zijn om tussen de bomen te leven. Zijn tekeningen zien er dan wel futuristisch uit, toch baseert hij zich op bestaande methoden die de natuur zelf toepast. In zijn schetsen van de fantasiestad Urbacanyon bijvoorbeeld groeien de rotsachtige gebouwen door biomineralisatie: een procedé dat ook mosselen gebruiken om hun schelp te laten groeien. Schuitens geweven stad steunt dan weer op het principe van een *strangler fig*, een Australische vijgenboom waarvan de wortels zich vasthechten aan een steunboom. Volgens Schuiten een inventieve methode om in de toekomst ook architecturale constructies stabiliteit te geven.

Maar niet elke tekening gaat zo ver als het uitdenken van een geheel nieuwe ‘futuristische’ stad. Schuiten denkt ook ecologische woningen uit en ontwerpt ‘vegetale’ architectuur in de vorm van verticale stadstuinen. “Ik probeer alternatieven te bedenken die vandaag al toepasbaar zijn. Zonder dat we daarvoor gebouwen moeten afbreken of van nul moeten beginnen. Zo wil ik lelijke, leegstaande gebouwen of pleinen in Brussel herinrichten met de natuur als inspiratiebron. Die gebouwen of pleinen krijgen zo opnieuw een publieke functie waar iedereen kan van genieten.”

Droomsteden of luchtkastelen?

De ideeën van Schuiten om Brussel groener te maken, slaan aan. De schetsen van het plein Place du jardin aux fleurs zijn al in de

realiteit gebracht. Het project La cascade, waarbij een waterval langs een appartement loopt, is normaal gezien in de loop van dit jaar klaar. Maar voor de rest maakt Schuiten zich geen illusies: “Natuurlijk worden de meeste van mijn plannen nooit uitgevoerd. Maar dat betekent niet dat ze geen waarde hebben, of dat ze niet de moeite waard zijn om over na te denken. Ik heb niet de pretentie om de wereld te veranderen. Ik wil enkel tonen dat het anders kan en dat er verschillende mogelijkheden zijn om een leefbare stad te creëren.”

Van de hand van **Luc Schuiten** verschenen de prachtige kijkboeken ‘Vegetal City’ en ‘Archiborescence’.

Meer info: www.vegetalcity.net en www.archiborescence.net

Centrale Diensten

Agentschap voor Natuur en Bos

Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
tel. 02 553 81 02
fax 02 553 81 05
anb@vlaanderen.be
www.natuurenbos.be

Provinciale Diensten

ANB – Antwerpen

Gebouw Anna Bijns
Lange Kievitstraat 111/113 bus 63
2018 Antwerpen
tel. 03 224 62 62
fax 03 224 60 90
ant.anb@vlaanderen.be

ANB – Limburg

VAC-gebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 5
3500 Hasselt
tel. 011 74 24 50
fax 011 74 24 99
lim.anb@vlaanderen.be

ANB - Oost-Vlaanderen

Gebr. Van Eyckstraat 4-6
9000 Gent
tel. 09 265 46 40
fax 09 265 45 88
ovl.anb@vlaanderen.be

ANB – Vlaams Brabant

Hungariagebouw
Vaartkom 31 bus 9
3000 Leuven
tel. 016 21 12 20
fax 016 21 12 30
vbr.anb@vlaanderen.be

ANB – West-Vlaanderen

Zandstraat 255
8200 Brugge
tel. 050 45 41 76
fax 050 45 41 75
wvl.anb@vlaanderen.be

Vlaamse Bezoekerscentra

Hét startpunt voor een avontuur
in het groen: de Vlaamse Bezoekerscentra.
Alle adressen op www.natuurenbos.be

Colofon

Spoorzoeker is het driemaandelijks magazine van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Redactieraad:

Mathilde Bartels, Dirk Bogaert, Griet Buyse, Dirk Demeyere, Evelien de Munter, Veronique De Smedt, Marc De Vos, Filip Hubin, Rosetta Iannicelli, Wouter Mortier, Katelijne Norga, Regine Vanallemeersch, Marie-Laure Vanwanseele, Patrick Verheye, An Wouters

Redactie: www.pantarein.be

Grafische vormgeving: Koloriet

Druk: Drukkerij Goekint

V.U.: Dirk Bogaert

Directeur Communicatie ANB

Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

Redactieadres:

Redactie Spoorzoeker

Team Communicatie ANB

Koning Albert II-laan 20 bus 8
B-1000 Brussel

tel. 02 553 81 13

spoorzoeker@vlaanderen.be

Agentschap voor
Natuur en Bos